

۳۴۶۳۷۹

نظام حقوقی جبران خسارات ناشی از حوادث رانندگی

تألیف:

دکتر مصد عبادی بشیر
عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	عبدادی بشیر، مقصود
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام Iran: Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	نظام حقوقی جبران خسارات ناشی از حوادث رانندگی / تألیف مقصود عبدادی بشیر.
مشخصات نشر	تهران: مجد، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۵۲ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۵۸-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	بیمه اتومبیل -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Automobile insurance -- Law and legislation -- Iran
موضوع	مسئولیت ناشی از حوادث رانندگی -- ایران
موضوع	Liability for traffic accidents -- Iran
موضوع	رانندگی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Traffic regulations -- Iran
موضوع	۱۳۹۷ ع/ع ۱۰۳۱/ع ۱۰۳۱ : رده بندی کنگره
موضوع	۳۴۶/۵۵۰۸۶ : رده بندی دیویی
موضوع	۵۳۸۷۵۹۰ : شماره کتابشناسی ملی
موضوع	خسارت -- ایران
موضوع	Damages -- Iran
موضوع	تراumatها (حقوق) -- ایران
موضوع	Compensation (Law) -- Iran

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
موارد تکثیر و نشر در دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرماید.

نظام حقوقی جبران خسارات ناشی از حوادث رانندگی

تألیف: دسرمه خود عبدادی بشیر

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۷ قیمت: ۱۹۰۰۰ تومان تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر به «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۹۵۸-۷

ISBN: 978-600-193-958-7

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۹۶۳۳۸۶

فروشگاه مرکزی: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۱	 پیشگفتار
۱۳	 مقدمه
۱۹	 بخش اول: کلیات و مبانی مسئولیت مدنی
۱۹	 فصل اول: مفهوم مسئولیت و انواع آن
۱۹	 مبحث اول: مفهوم مسئولیت
۲۰	 مبحث دوم: انزاع مسئولیت
۲۲	 فصل دوم: اسباب و مبانی مسئولیت مدنی
۲۲	 مبحث اول: اسباب مسئولیت مدنی
۲۲	 گفتار اول: مسئولیت ناشی فعل شخص
۲۴	 گفتار دوم: مسئولیت ناشی از فعل غیر
۲۴	 بند اول: مسئولیت مجبور: تحت سرپرستی
۲۵	 بند دوم: مسئولیت کارفرمایان
۲۵	 بند سوم: مسئولیت عاقله
۲۶	 گفتار سوم: مسئولیت ناشی از اسباب
۲۶	 بند اول: مسئولیت ناشی از خرابی بنا
۲۷	 بند دوم: مسئولیت ناشی از مالکیت حیوان
۲۹	 بند سوم: مسئولیت ناشی از مالکیت و تصرف در اشیاء نقلیه
۲۹	 مبحث دوم: مبانی مسئولیت مدنی
۳۰	 گفتار اول: نظریه تقصیر
۳۱	 گفتار دوم: نظریه خطر
۳۲	 گفتار سوم: نظریه تضمین حق
۳۳	 گفتار چهارم: نظریه مختلط
۳۵	 بخش دوم: مسئولیت مدنی ناشی از تصادفات وسایل نقلیه
۳۵	 فصل اول: تعاریف و مفاهیم
۳۵	 مبحث اول: تعریف وسیله نقلیه و انواع آن
۳۶	 مبحث دوم: مفهوم دارنده وسیله نقلیه و متصدی حمل و نقل
۳۶	 گفتار اول: مفهوم دارنده
۳۹	 گفتار دوم: متصدی حمل و نقل
۴۰	 مبحث سوم: حوادث رانندگی و علل آن

- ۴۰ گفتار اول: مفهوم حادثه رانندگی
- ۴۲ گفتار دوم: علل حوادث رانندگی
- ۴۳ فصل دوم: شرایط مسئولیت مدنی ناشی از حوادث رانندگی و توزیع آن
- ۴۳ مبحث اول: شرایط تحقق مسئولیت
- ۴۳ گفتار اول: شرایط عام مسئولیت
- ۴۴ گفتار دوم: شرایط ویژه مسئولیت عاملان حوادث رانندگی
- ۴۵ بند اول: مسئولیت سازنده و تولید کننده وسایل نقلیه موتوری زمینی
- ۴۶ بند دوم: مسئولیت راننده وسیله نقلیه
- ۴۹ بند سوم: مسئولیت دارنده وسیله نقلیه
- ۵۵ بند چهارم: مسئولیت متصدی حمل و نقل
- ۵۶ مبحث دوم: توزیع مسئولیت
- ۵۶ گفتار اول: سلبه ناشی از تقصیر شخص واحد
- ۵۹ گفتار دوم: سلبه رانندگی ناشی از تقصیر اشخاص متعدد
- ۵۹ بند اول: مسئولیت کامل متقابل
- ۶۰ بند دوم: مسئولیت نسبه به نصف خسارت طرف مقابل
- ۶۰ بند سوم: تقسیم خسارت به نسبت درجه تقصیر
- ۶۱ بند چهارم: مسئولیت نطایک عمد
- ۶۱ بند پنجم: مسئولیت براساس سلبه تاثیر
- ۶۲ گفتار سوم: عدم اثبات تقصیر
- ۶۳ مبحث سوم: علل رافع مسئولیت راننده
- ۶۴ گفتار اول: قوه قاهره (فورس ماژور)
- ۶۴ بند اول: اثر قوه قاهره
- ۶۴ بند دوم: شرایط قوه قهریه
- ۶۷ گفتار دوم: فعل شخص ثالث
- ۶۹ گفتار سوم: اقدام زیان دیده یا تقصیر زیان دیده
- ۷۲ گفتار چهارم: اضطراب در حوادث رانندگی
- ۷۳ گفتار پنجم: تاثیر تحذیر در مسئولیت ناشی از حادثه رانندگی
- ۷۷ بخش سوم: نظام جبران خسارت و بیمه مسئولیت مدنی حوادث رانندگی
- ۷۷ فصل اول: ضرر ناشی از حوادث رانندگی و طرز جبران
- ۷۷ مبحث اول: ضرر و مفهوم آن
- ۷۸ مبحث دوم: انواع ضرر ناشی از حوادث رانندگی
- ۸۰ مبحث سوم: شرایط ضرر قابل جبران در حوادث رانندگی

۸۲	مبحث چهارم: طرز جبران خسارت ناشی از حوادث رانندگی
۸۲	گفتار اول: طرق جبران خسارت
۸۳	بند اول: عامل ورود زیان
۸۳	بند دوم: عاقله
۸۳	بند سوم: دولت
۸۴	بند چهارم: شرکت بیمه
۸۴	بند پنجم: صندوق پرداخت خسارت بدنی
۹۰	گفتار دوم: شیوه جبران خسارات ناشی از حوادث رانندگی
۹۰	بند اول: خسارات بدنی
۹۳	بند دوم: خسارات مالی
۹۵	فصل دوم: بیمه مسئولیت مدنی ناشی از حوادث رانندگی
۹۵	مبحث اول: تعریف و جایگاه بیمه مسئولیت مدنی
۹۵	گفتار اول: نسبت به مسئولیت
۹۶	بند اول: بیمه
۹۷	بند دوم: بیمه گذار
۹۹	بند سوم: شخص ثالث
۱۰۰	بند چهارم: موضوع بیمه
۱۰۱	گفتار دوم: ماهیت حقوقی قرارداد بیمه مسئولیت مدنی
۱۰۳	گفتار سوم: اوصاف عقد بیمه مسئولیت مدنی دارای سه وسیله نقلیه
۱۰۳	بند اول: از حیث دوام (لزوم و جواز)
۱۰۳	بند دوم: از حیث وابستگی به زمان
۱۰۴	بند سوم: از حیث قطعی بودن آثار
۱۰۴	بند چهارم: از حیث تنجیز عقد
۱۰۴	بند پنجم: از حیث موقعیت طرفین عقد
۱۰۵	گفتار چهارم: جایگاه بیمه مسئولیت مدنی ناشی از حوادث رانندگی
۱۰۵	بند اول: بیمه‌های اشخاص
۱۰۶	بند دوم: بیمه‌های خسارت
۱۰۷	مبحث دوم: حدود تعهدات طرفین بیمه مسئولیت مدنی ناشی از حوادث رانندگی
۱۰۷	گفتار اول: تعهدات بیمه گذار
۱۰۷	بند اول: اعلام ویژگی‌های خطر موضوع بیمه و تغییرات بعدی آن
۱۰۹	بند دوم: پرداخت حق بیمه
۱۱۰	بند سوم: جلوگیری از حادثه و گسترش ضرر
۱۱۲	بند چهارم: اعلام خسارت

- بند پنجم: منع اقرار و مصالحه با زیان دیده ۱۱۳
- بند ششم: شرط اداره دعوی مسئولیت توسط بیمه‌گر و تحویل اسناد و مدارک لازم به وی ۱۱۵
- گفتار دوم: تعهدات بیمه‌گر ۱۱۵
- بند اول: پرداخت خسارت به شخص ثالث ۱۱۵
- بند دوم: هزینه‌های کاهش خسارت ۱۱۹
- بند سوم: هزینه‌های دادرسی ۱۱۹
- گفتار سوم: تصفیه خسارت در بیمه مسئولیت مدنی ۱۱۹
- بند اول: اصول بنیادی در جبران خسارت توسط بیمه‌گران ۱۲۰
- بند دوم: شیوه تصفیه حساب با بیمه‌گر ۱۲۲
- نتیجه‌گیری ۱۲۵
- ضمائم ۱۲۷
- فهرست منابع ۱۴۹

پیشگفتار

مسائل مربوط به حوادث رانندگی یکی از مشکلات بغرنج کلیه جوامع و خصوصاً جامعه ما بوده و می‌باشد که همواره مورد توجه قانون‌گذاران واقع شده است. حوادث رانندگی دارای آثار منفرجه اقتصادی و اجتماعی زیادی است. زیرا، در پی این قبیل حوادث ممکن است خانواده‌های سرپرست، خود را از دست بدهد و مشکلات اجتماعی و اقتصادی فراوانی از این باب متوجه خانواده مزبور می‌شود. یا ممکن است شخصی در اثر حادثه رانندگی دچار معلولیت گردیده و به دنبال آن مسائل مربوط به نحوه درمان و تامین زندگی وی مطرح می‌شود. به جهت ویرانه‌چینی آثاری است که برای عاملین حوادث رانندگی، قانون‌گذاران دو نوع مسئولیت را مقرر کرده‌اند. اول مسئولیت کیفری نسبت به کسانی که مقررات و ضوابط مربوط به استفاده از وسایل نقلیه را رعایت نکرده و باعث ایجاد حادثه شده‌اند. چنانکه قانون مجازات اسلامی در مواد ۷۱۴ الی ۷۱۹ برخی از مصادیق رفتارهای خطرناک حادثه‌آفرین را جرم تلقی و مجازات‌هایی نیز برای آنها پیش‌بینی نموده است.

دوم اینکه در کنار مسئولیت کیفری این اشخاص، مسئولیت مدنی نیز جهت جبران خسارات وارده پیش‌بینی شده است. در این خصوص نیز نظام حقوقی ایران متناسب با پیشرفت‌های تکنولوژی، تحولاتی را به خود دیده است. قانون مدنی برای اولین بار در زمینه مبنای مسئولیت مدنی ناشی از حوادث رانندگی به نظریه تقصیر تعدیل‌شده اطمینان داد. در نتیجه، زیان‌دیده حوادث رانندگی بایست تقصیر راننده را به اثبات برساند تا در دعوی مسئولیت پیروز شود. قانون مسئولیت مدنی مصوب سال ۱۳۳۹ که قانونی مترقی بود در این خصوص متضمن حکمی نبود. اما مشکلات ناشی از اثبات تقصیر و تعدّد و شدت خسارات ناشی از این حوادث باعث شد تا مقنن در سال ۱۳۴۷ قانون بیمه مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری در مقابل شخص ثالث را به تصویب برساند. بر اساس این قانون دارنده وسیله نقلیه نوعاً مسئول جبران خسارات اشخاص ثالثی است که در اثر این حوادث دچار ضرر و زیان شده‌اند و از طرف دیگر وی ملزم به بیمه نمودن این مسئولیت خویش نزد یکی از شرکت‌های بیمه شد. در سال ۱۳۷۰ قانون مجازات اسلامی به تصویب

رسید که در کنار دارنده، مسئولیت مبتنی بر قابلیت انتساب عرفی را برای راننده نیز مقرر کرد.

متعاقباً در سال ۱۳۸۷ قانون بیمه اجباری دارندگان وسایل نقلیه در برابر شخص ثالث مورد تجدید نظر واقع شد و گرچه حکم صریح مسئولیت نوعی مقرر در قانون سابق بیمه اجباری حذف گردید ولیکن الزام به تهیه بیمه نامه مسئولیت همچنان حفظ شد. این قانون نیز با تصویب «قانون بیمه اجباری خسارات وارده به شخص ثالث ناشی از وسایل نقلیه» مصوب سال ۱۳۹۵ منسوخ شد که با حفظ رویه سابق به تفضیل بیشتر به بحث نحوه جبران خسارت اشخاص ثالث پرداخته است. از اساتید و حقوقدانان محترم تقاضا می نمایم ایرادات و نواقص این اثر را برای اصلاح در چاپ های بعدی به اینجانب اعلام نمایند. در پایانی از کُرکنان محترم انتشارات مجد و مدیر ارجمند آن جناب آقای دکتر سید عباس حسینی نیک به جهت تقبل چاپ این اثر تشکر و سپاسگزاری می نمایم.

دکتر مقصود عبادی بشیر^۱

تبریز شهریورماه ۱۳۹۷